

Stil Mani Gotovac u romanu „Snebivaš me“

Petrić, Lucija

Undergraduate thesis / Završni rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zadar / Sveučilište u Zadru**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:162:906540>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-08-16**

Sveučilište u Zadru
Universitas Studiorum
Jadertina | 1396 | 2002 |

Repository / Repozitorij:

[University of Zadar Institutional Repository](#)

zir.nsk.hr

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

Sveučilište u Zadru

Odjel za kroatistiku

Preddiplomski sveučilišni studij hrvatskog jezika i književnosti (jednopedmetni)

Zadar, 2023.

Sveučilište u Zadru

Odjel za kroatistiku

Preddiplomski sveučilišni studij hrvatskog jezika i književnosti (jednopedmetni)

Stil Mani Gotovac u romanu „Snebivaš me“

Završni rad

Student/ica:

Lucija Petrić

Mentor/ica:

doc. dr. sc. Tin Lemac

Zadar, 2023.

Izjava o akademskoj čestitosti

Ja, **Lucija Petrić**, ovime izjavljujem da je moj **završni** rad pod naslovom **Stil Mani Gotovac u romanu „Snebivaš me“** rezultat mojega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na izvore i radove navedene u bilješkama i popisu literature. Ni jedan dio mojega rada nije napisan na nedopušten način, odnosno nije prepisan iz necitiranih radova i ne krši bilo čija autorska prava.

Izjavljujem da ni jedan dio ovoga rada nije iskorišten u kojem drugom radu pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj, obrazovnoj ili inoj ustanovi.

Sadržaj mojega rada u potpunosti odgovara sadržaju obranjenoga i nakon obrane uređenoga rada.

Zadar, 13. listopada 2023.

SAŽETAK

Ovaj se završni rad bavi stilističkom analizom romana "Snebivaš me" kao i stilom Mani Gotovac. Na početku ovog završnog rada predstavljeni su život i djelo Mani Gotovac, poznate hrvatske spisateljice i teatrologinje te sadržaj romana "Snebivaš me". Središnji dio čini stilistička analiza u kojoj su navedeni i objašnjeni leksostilemi, sintaktostilemi, stilske figure te žanrovske strukture u romanu. Za svaki je primjer objašnjena njihova funkcija, odnosno stilogenost. Na kraju su izneseni zaključci dobiveni stilističkom analizom.

Ključne riječi: Mani Gotovac, roman, stilistika, analiza

SUMMARY

The style of Mani Gotovac in the novel „You hasitate me“

This undergraduate thesis deals with the stylistic analysis of the novel "You hasitate me" as well as the style of Mani Gotovac. At the beginning of this undergraduate thesis, the life and work of Mani Gotovac, a famous Croatian writer and theater expert, and the contents of the novel "You hasitate me" are presented. The central part consists of a stylistic analysis in which lexical stylems, syntactic stylems, stylistic figures and genre structures in the novel are listed and explained. For each example, their function, i.e. stylogenicity, is explained. At the end, the conclusions obtained from the stylistic analysis were presented.

Key words: Mani Gotovac, novel, stylistics, analysis

SADRŽAJ

Uvod.....	1
Život i rad Mani Gotovac.....	2
O romanu „Snebivaš me“.....	3
Sadržaj romana.....	4
Stil romana „Snebivaš me“.....	8
Leksostilemi u romanu.....	9
Inherentno ekspresivni leksemi u romanu.....	9
Sintaktostilemi u romanu.....	12
Elipsa.....	12
Parcelacija.....	13
Inverzija.....	14
Stilske figure u romanu.....	15
Figure dikcije u romanu.....	15
Figure konstrukcije u romanu.....	17
Figure riječi ili tropi u romanu.....	18
Figure misli u romanu.....	19
Figure diskurza u romanu.....	21
Žanrovske strukture u romanu.....	23
Zaključak.....	27
Literatura.....	29

1. Uvod

U ovom završnom radu govorit će se o stilu poznate hrvatske spisateljice i teatrologinje, Mani Gotovac. Za prikaz njezina stila odabran je roman intrigantnog naslova „Snebivaš me“ (Gotovac 2015).

Cilj je ovog završnog rada uvjerljivo prikazati stil Mani Gotovac pomoću lingvostilističke i žanrovske analize. Na početku ovog završnog rada istaknuti su život i djelo Mani Gotovac te interpretacije njezina romana „Snebivaš me“ (Gotovac 2015). Središnji dio ovog završnog rada svakako čini stilistička analiza. Naime, stilistička analiza učinjena je izdvajanjem najčešćih leksema i sintaktostilema koji su činili dio stilskog sloja teksta u analizi korištenih izraza odnosno rečenica. S druge strane, neke stilske figure preuzete su prema podjeli Krešimira Bagića (Bagić 2012: 9-10) na figure dikcije, figure konstrukcije, figure riječi ili trope, figure misli te figure diskurza. Nadalje, kako je roman poližanrovski obilježen, istaknute su i oprimjerene neke žanrovske strukture. Za sve je primjere u ovom romanu objašnjena njihova stilogenost.

Na samom kraju završnog rada iznijet će se zaključci dobiveni stilističkom analizom.

2. Život i rad Mani Gotovac

Mani Gotovac je rođena u Splitu 12.11.1939. godine, a preminula je 12.11.2019., na svoj 80. rođendan. Na Filozofskom fakultetu u Zagrebu diplomirala je komparativnu književnost te talijanski i engleski jezik. Započinje svoju dugu, bogatu karijeru hrvatske teatrologinje i književnice objavljivanjem u *Studentskom listu*, *Sceni*, *Forumu*, *Sipariju* i drugdje (Hrvatska enciklopedija 2021). Pisala je i kazališne kritike za časopise *Telegram* i *Prolog*. Pokrenula je televizijsku emisiju „Film, teatar i ...“ kao i radijske emisije „Kako volim kazalište“ i „Jer meni treba odgovor“ (Hrvatski biografski leksikon 2002). Radila je i kao novinarka i urednica dramskog programa na *Radio Zagrebu*. Svoje najpoznatije kazališne kritike i zapise o predstavama koje je velikim dijelom čitala na radiju ili objavljivala u navedenim časopisima objavila je u knjigama „Tako prolazi Glorija“ (Gotovac 1984) i „Dubrovačke mišolovke“ (Gotovac 1986). Zastupajući ideju takozvanog „novog kazališta“ obnovila je tadašnju hrvatsku kazališnu i kulturnu scenu. U svibnju 1992. godine postala je ravnateljicom *Teatra T&D* (Hrvatska enciklopedija 2021) *Teatar T&D* je pod njezinim vodstvom surađivao s inozemnim kulturnim centrima te su, uz vlastite predstave, zajednički radili i na predstavama na stranim europskim jezicima koje su rezultirale brojnim gostovanjima u Europi kao i Americi te brojnim nagradama (Hrvatski biografski leksikon 2002). Nakon *Teatra T&D* imenovana je ravnateljicom HNK u Splitu (1998.-2002.) kao i ravnateljicom *Splitskoga ljeta* i *HNK Ivana pl. Zajca* u Rijeci (Hrvatska enciklopedija 2021).

U jednom broju časopisa Književna Republike (Književna Republika, 2010) brojni njezini suradnici istaknuli su njezine uspjehe. U članku „Mani Gotovac kao javna intelektualka“ Dražen Lalić (2010: 46) naziva je najistaknutijom ženom hrvatskog teatra i javnom intelektualkom. Snježana Banović u svom članku navodi da su se kazališta u Hrvatskoj napokon odmaknula od modela 19. stoljeća kad je na čelo HNK-a u Splitu došla Mani Gotovac te tako postala prva žena intendantica u povijesti hrvatskog kazališta (Banović 2010: 55). Snježana Banović također napominje da je Mani Gotovac izjavila (Banović 2010: 55) da je njezin cilj voditi javno, otvoreno i demokratsko kazalište te osuvremeniti tradicionalni ljetni festival kao i razbuditi staru publiku te privući novu, mlađu publiku u kazalište. Dražen Lalić ističe neke od njezinih inicijativa, primjerice predstave Filipa Šovagovića „Cigla“ i „Ptičice“ te provokativan nastup grupe TBF-a na otvaranju Splitskoga ljeta. (Lalić 2010: 49) Zatim, autor dalje navodi da su

je splitski političari otjerali iz kazališta u Splitu te da se ubrzo zaposlila kao intendantica u HNK-u u Rijeci, a ubrzo i kao voditeljica zagrebačkog YES-a i dramaturginja u New Yorku. (Lalić 2010: 49) Nikola Petković u članku „Manijada ili život Rijeke bio je teatar“ navodi kako je Mani Gotovac, opisujući Rijeku kao grad koji je bio prazan još od ratnog stanja, vidjela prazninu Rijeke kao mogućnost da ga „oživi“ kazalištem (Petković 2010: 43). Vrijeme njezinih uspjeha naziva (Petković 2010: 44) *Manijadom*, objašnjavajući da je riječ o vremenu u kojem je život Rijeke bio teatar. Snježana Banović navodi (Banović 2010: 58) da je Mani Gotovac i u Rijeci nailazila na kritike, najviše kad je zaposlila popularnu pjevačicu Severinu Vučković kao Barunicu Castelli u predstavi o obitelji Glembay. No, Mani Gotovac je isticala (Banović 2010: 56) da joj je mnogo važnije da predstava potakne gledatelje na razmišljanje i međusobni dijalog nego da bude uspješna jer ona osobno ipak više preferira subverzivne predstave od onih kojima je već odavno mjesto u muzeju. Snježana Banović navodi (2010: 58) da je Mani Gotovac svakako nizala brojne uspjehe jer je uspjela otplatiti dugove svojih prethodnika od dva milijuna kuna te da je svojim predstavama povećala posjećenost kazališta te ukinula razliku između „elite“ i „puka“.

Mani Gotovac ubrzo se okrenula književnosti. Njezin prvijenac „Fališ mi“ objavljen je u dva dijela 2010. i 2011. godine. Zatim je uslijedila zbirka zapisa „Ma koji život, ma koji teatar“ (2014.) te romani „Snebivaš me“ (2015.) i „Ćutim te“ (2017.) te na kraju njezin zadnji roman simboličkog naslova „Rastanci“ (2019.) koji je uspjela dovršiti netom prije smrti (Hrvatska enciklopedija 2021).

3. O romanu „Snebivaš me“

Roman „Snebivaš me“ objavljen je 2015. godine. Mani Gotovac je na jednom predstavljanju knjige otkrila da je ovo djelo počela pisati četiri godine prije objavljivanja. Isprva je djelo bilo esej. Poslala ga je svom uredniku koji joj je predložio da taj esej pretvori u novelu. Ona se odvažila za korak više i prvotni esej pretvorila u roman.

Roman je ubrzo primijećen zbog intrigantnog naslova. Kao i neobičan izbor naslova, brojne je čitatelje privukla i naslovnica. Naslovnica, kao i knjiga, jako se svidjela sveučilišnoj profesorici Vandi Babić koja je s Mani Gotovac sudjelovala na predstavljanju ovog romana:

„Kao čitateljica reći ću vam sljedeće: Roman Mani Gotovac zrcali ljubav u svim njezinim varijantama i oblicima. Izabrala sam ono što sam vidjela gledajući svoj lik u odrazu korica, gledala sam ono što je Mani svojim likovima uspjela izvući na površinu, ono duboko, ono skriveno.., ono bolno, ali moje. Mog Andreja i mog Vala! Ili, nijanse ljubavi u bojama mora. Otvorila mi je mnoga sjećanja i pitanja. Na primjer: Gdje smo sada? Jesmo li spremni za vrtlog emocija, strasti, žudnje, radosti i bola, jesmo li spremni kao Nuša suprotstaviti se golom ljubavi maloj, zatvorenoj sredini, njezinim opačinama, spletkama i podvalama?“ (HNK Ivana pl. Zajca Rijeka 2015)

3.1. Sadržaj romana

Roman „Snebivaš me“ (Gotovac 2015) prati jednu obitelj, odnosno tri generacije žena koje imaju nešto zajedničko – zlostavljača pored sebe. Mani Gotovac namjerno koristi termin *zlostavljač* govoreći da nije riječ o stereotipnom zlostavljaču na kojeg svi odmah pomislimo, već onog koji uspeva uništiti ženu psihološkim postupcima mnogo više nego fizičkim.

Roman je podijeljen na tri dijela ili poglavlja: *Kamenica 13. lipnja 2014. Zora, Nušina sjećanja i druge stvari* te treće poglavlje koje je ujedno nastavak *prvoga Kamenica 13. lipnja 2014. Suton*.

Roman prati Nušu, glavnu junakinju, njezina muža kojeg zove Jaki, kćer Galu i njezina odabranika Dobroslava s kojim dobiva dvije kćeri te njegovu kćer s drugom ženom, Vjetru. Jaki i Dobroslav prikriveni su zlostavljači koji ne udaraju i ne podižu glas.

Središnji negativac i obmanjivač ipak je Dobroslav jer sve loše osobine Jakog prestanu se spominjati kada Dobroslav krene svakome u obitelji zagorčavati život.

S druge strane nalaze se muškarci, odnosno mladići Val i Andrej. S Valom Nuša uglavnom razgovara na telefon, a Andrej je ljubav njezine mladosti za kojim je veoma nostalgična te nerijetko upadne u melankoliju. Val i Andrej također griješe i imaju mane, ali nisu portretirani kao emotivni zlostavljači..

Spomenute su i stvarne osobe poput Miroslava i Bele Krleže, Angeline Jolie, Vinka Brešana, Dalibora Matanića, Severine i ostalih koji su također uključeni u radnju ovog romana. S brojnim navedenim imenima Nuša radi ili se druži na kulturnim događajima koje posjećuje kao profesionalna glumica. U jednom dijelu romana ona odlazi na audiciju za film Angeline Jolie, a Miroslava i Belu Krležu spominje u prisjećanjima iz djetinjstva navodeći da im je neprestano trčala oko stola te da su je ukorili.

Na samom početku nalazi se napomena da su sve godine u ovom romanu izmišljene. Nuša slikovito opisuje rano ljetno jutro u Kamenici. Nakon plivanja, opisuje svoju svakodnevicu. Inače živi u Zagrebu s mužem kojeg zove Jaki, premda imaju odvojene ulaze. Ne želi da ju itko zove, osim Vala. Val je mladić kojeg je upoznala prije tri godine na pokusu predstave Harold i Maude u kojoj je ona imala glavnu ulogu. Val je radio kao scenski radnik. Pozvala ga je na piće, a on je odbio i rekao da je ona jedna stara gospođetina. Od tog dana često razgovaraju mobitelom:

„Višesatni su to razgovori. Tihi, bez žurbe. U današnje vrijeme neuobičajeni. Ugodno mi je, a ponekad i nije. I njemu je tako. Povremeno šutimo, oslušujemo disanje.“
(Gotovac 2015: 14)

Dok razgovara s Valom, ne razmišlja o problemima koji trenutno muče njezinu obitelj. Prisjeća se Galine pokćerke Vjete koja se u Kamenici izgubala jer joj otac nije bio tu, a htjela je da ju on liječi. Još uvijek u nevjerici, odluči da se više neće zamarati te nazove Vala. Val je završio književnost i ne može pronaći posao u struci i to je jedan od razloga njegove melankolije i čestog nezadovoljstva. Nuša mu želi pomoći govoreći da joj je urednik Velimir Visković rekao da im treba radnik u knjižari *Profil*, ali on to odbija. Nuša se nakon tog prisjećanja vraća u more. Dok je izlazila, protiv njezine volje su joj se počela u glavi prikazivati mnoga sjećanja. Njezino sjećanje započinje na dan kad je imala 5 godina i traje do spomenutog datuma 13. lipnja 2014. u prvom i trećem poglavlju

koji je bio koban za njezinu i Galinu obitelj. Nuša započinje pripovijedanje o sebi u trećem licu:

„Nuša ima 5 godina.“ (Gotovac 2015: 39)

Osim pripovijedanja u trećem licu, autorica mijenja font u drugom poglavlju te tako čitateljima vizualno pomaže da drugo poglavlje razaznaju kao sjećanje. Nuša se prisjeća ranog djetinjstva i svojih roditelja, te kako je oduvijek idealizirala oca. Kolegice u razredu su joj govorile da ga neprestano viđaju s nekom lijepom ženom koja nije njezina majka. Zvala se Lana. Nuša ju opisuje kao božanstvo, iako je ne voli. Za vrijeme studiranja glume, Nuša je upoznala mladića koji je bio tako šarmantan i samopouzdan da ga je prozvala Jaki. Podsjećao ju je na Marlona Branda. Najviše ju je kod njega privukla njegova neuhvatljivost te ga je silno htjela imati samo za sebe:

„Preotet ću ga svim ženama svijeta i bit ću jedina, ali jedina u njegovom životu. Bila sam zaintačena. Na neki način i očarana.“ (Gotovac 2015: 53)

Nakon tri godine braka, Nuša je shvatila da se on nikad neće promijeniti i da će uvijek spavati s drugim ženama i biti sam sebi najvažniji. Rodila je kćer Galu:

„Samo da joj poklonim krila. Tako da s njima sama nauči letjeti.“ (Gotovac 2015: 64)

Nuša je htjela čuvati svoj brak kako Gala ne bi patila u djetinjstvu poput nje. Odlučila je sve zatomiti u sebi i shvaćati majčinstvo kao svoju glavnu ulogu. Kad je imala 33 godine, u Kamenici je upoznala Andreja u kojeg se odmah zaljubila. Ljubav je bila uzajamna te je on ubrzo postao njezin ljubavnik. Kad je napokon priznala Jakome da ima ljubavnika, on joj je samo rekao da se vrati kada bude spremna. Na odlasku iz Kamenice je upitala Andreja hoće li se nastaviti viđati iduće ljeto. Potvrдно je odgovorio, ali ga više nikad nije vidjela.

Devet godina nakon, Gala je u Kamenicu dovela svog odabranika Dobroslava i obznanila da je trudna te da će se vjenčati. Dobroslav je besramno odmjeravao kuću u Kamenici i upitao mogu li svi skupa živjeti u velikom stanu u Zagrebu, pa je Jaki odlučio da Gala i Dobroslav dobiju veliki stan, a da će se on i Nuša preseliti u njegov mali atelje s dva odvojena ulaza. Uskoro su se počeli viđati samo za Badnjak jer je Dobroslav tako odlučio. Na jednoj od večera Nuša je uhvatila Dobroslava i Galinu prijateljicu Natašu u spolnom činu u kupaonici. Nije ništa rekla Gali, zaključila je da Gala sad živi istim životom kao i ona u njezinim godinama. Gala je imala dvije kćeri – Jelenu i Ivanu, te

pokćerku, Vjetru. Nuša je uskoro od jedne kolegice saznala da je Dobroslav prevarant te da je pred bankrotom. Htjela je to silno reći kćeri kako bi se riješila Dobroslava koji s njom neprestano manipulira, ali Jaki to nije dopustio. Obznanio joj je da je od prvog dana shvatio njegove namjere:

„Nije se, stara moja, Dobroslav oženio za našu Galu. On ti se oženio za naš stan u centru Zagreba i tvoju kuću u Kamenici.“ (Gotovac 2015: 151)

Nuša je ubrzo saznala je da se protiv Dobroslava provodi kazneni postupak. U razgovoru s njim je shvatila da on to ne planira reći Gali.

Nakon prisjećanja, Nuša je ponovno u moru. Tekst je vraćen na stari font i ponovno je u prvom licu te je tako prikazano čitateljima da je ova analepsa gotova i da se priča vratila u sadašnjost. Nuša razgovara s Valom i razmišlja kako je on podsjeća na njezinu pravu ljubav – Andreja.

Usporeni i lagani dijalozi nestaju, te dolazi do radnje koja se događa velikom brzinom. Nakon naslova *Suton*, dolazi do podnaslova : *Prošla je ponoć, Jedan sat u noći, Jedan sat i šest minuta...* u kojima su opisani događaji koji su uslijedili.

„Gala zove:

Mama, slušaj me, ja godinama shvaćam kako ništa nije normalno u mom životu... Skrivala sam to i tebi i sebi samoj... Znam da si mi ti to cijelo vrijeme govorila, a ja sam odbijala, nisam te htjela slušati, nisam htjela razgovarati... Zaljubila sam se u gada, osnovala s njim obitelj, ne mogu ga se riješiti... On svakodnevno kljuca moje kćerke protiv mene... Njegova sujeta doseže monstrozne razmjere, njegova neobjašnjiva muška taština prelazi sve granice zdravog razuma...“ (Gotovac 2015: 297)

Nuša joj odgovara da sjedne u auto i dođe u Kamenicu. Gala na to odgovara da je jako umorna te da će krenuti sutra. Oko četiri sata ujutro Jaki je nazvao Nušu i rekao da joj je uplatio avionsku kartu za Zagreb i da odmah dođe prvim avionom u 6 ujutro. Nuša ga je preklinjala da joj kaže što se dogodilo, ali on nije mogao. Nazvala je Vjetru. Vjetra joj je plačući jedva uspjela reći da se Gala bacila s balkona dok su pušile cigarete.

„Ne postoji ništa na licu zemlje, ništa što diše i hoda, ništa tako nesretno kao što je čovjek. Čuje me cijela Kamenica. Cijela je Kamenica budna. Svi slušaju moje krikove.“ (Gotovac 2015: 306)

4. Stil romana „Snebivaš me“

Prema Marini Katnić Bakaršić, stil u jeziku nekog pisca koji on prenosi u svoje književno djelo mogli bismo najjednostavnije definirati kao način izražavanja određenog sadržaja, kao i različiti načini izražavanja istog sadržaja (Katnić-Bakaršić 2007: 32).

Dakle, pred pisce je stavljen osobni izbor, izbor odabira izražavanja dok pišu. Upravo će ti odabiri na kraju presuditi kad djelo bude gotovo jer će to djelo biti rezultat njihova osobnog stila (Katnić-Bakaršić 2007: 32). Naime, kad čitatelji to djelo pročitaju, oni mogu primijetiti različite stilske značajke pisca, primjerice kakve izraze koristi i kako povezuje rečenice, odnosno leksostileme i sintaksostileme. Identično je i sa stilskim figurama čija je uloga estetizirati tekst.

Marina Katnić Bakaršić navodi (2002: 115) da je u proznoj stilistici od posebnog značaja govorna karakterizacija likova. Naime, autorica objašnjava da se individualni piščev stil može okarakterizirati na osnovi odnosa prema govoru likova. Postoje pisci u čijim knjigama svi likovi govore slično, dok s druge strane imamo pisce kod kojih se svaki lik izdvaja svojim individualnim govorom. Naime, cilj autora koji pripadaju drugoj skupini je istaknuti svakog lika posebno, te ga učiniti „stvarnim“ za čitatelja (Katnić-Bakaršić 2007: 115). Mani Gotovac pripada drugoj skupini autora. Njezini se likovi jako razlikuju u govoru, a to je rezultat njihovih godina i općenito njihovih osobnosti. Glavna junakinja Nuša ne boji se reći što misli, nerijetko psuje te ponekad govori jezikom koji bismo mogli opisati kao lirski.

„Radije bi njuškala tvoj znoj, sinko.“ (Gotovac 2015: 11).

„Jebem ti život, otkud znaš?“ (Gotovac 2015: 10)

„U njegovim su očima bile sve boje, sve nijanse mora. I disao je lagano, u ritmu valova kada puše maestral.“ (Gotovac 2015: 14).

Njezin muž Jaki ne govori mnogo, ali su mu rečenice gotovo uvijek jezgrovite. Drugim riječima, ne govori puno, ali sve kaže u tek nekoliko riječi.

„Mislio sam da si sretna u našoj maloj obitelji. Ne vjerujem da nam je još nešto preostalo.“ (Gotovac 2015: 87).

„Proći će Nuša, proći će, na žalost. A ja sam tvoja čvrsta točka, tvoje uporište.“ (Gotovac 2015: 88).

Djeca u ovom romanu, Nušine unuke, govore mnogo jednostavnijim jezikom te nerijetko žargonom.

„Vjetra se ponaša prema meni kao da sam debilna, i kada smo same i u društvu.“ (Gotovac 2015: 140).

„Nemaš pojma Nuša. Ovo ti se zove adrenalin. Ti to ne kužiš, baš mi je žao.“ (Gotovac 2015: 168).

Dakle, svaki se lik u romanu „Snebivaš me“ (Gotovac 2015) može izdvojiti po originalnom načinu govora.

4.1. Leksostilemi u romanu

Marina Katnić-Bakaršić u svom djelu „Stilistika“ navodi kako je za stilističku analizu leksema potrebno istražiti kako oni funkcioniraju u jeziku, govoru i tekstovima (Katnić-Bakaršić 2007: 218). Autorica također navodi da navedenu ekspresivnost mogu posjedovati leksemi iz svih grupa, jer to ovisi o kontekstu, upotrebi i cilju teksta. Ona dijeli ekspresivnost na inherentnu skupinu kojoj pripadaju pejorativi, hipokristici, vulgarizmi, psovke, žargonizmi, arhaizmi, frazemi i onomatopeizmi te kontekstnu skupinu kojoj pripadaju figurativne upotrebe riječi, odnosno metafora, metonimija, hiperbola, litota te ostali tropi (Katnić-Bakaršić 2007: 218).

U ovom ću se dijelu završnog rada baviti leksemima koji pripadaju inherentnoj ekspresivnoj skupini.

4.1.1. Inherentno ekspresivni leksemi u romanu

U velikoj većini poglavlja u kojima se pojavljuje Vjetra, Dobroslavova kći, tekst postaje pun žargonizama. No, upravo su ti žargoni pomogli dočarati govor jedne tinejdžerice koja ne sluša svoju obitelj, naređuje svojim prijateljicama te nema problem sa psovanjem. Marina Katnić Bakaršić žargone naziva stilskom, markiranom vrstom

upotrebe jezika te vrstom koja se ograničava na određene grupe (Katnić-Bakaršić 2007: 223).

Ovo su neki od primjera žargona u romanu, a gotovo su svi napisani u Vjetrinim dijelovima:

„Ne seri.“ (Gotovac 2015: 12).

„nabrijana govora“ (Gotovac 2015: 19)

„šljakaju“ (Gotovac 2015: 19)

„u muvingu“ (Gotovac 2015: 60)

„ se usrao“ (Gotovac 2015: 92)

„ šizi“ (Gotovac 2015: 140)

„ po dupetu“ (Gotovac 2015: 164)

„ krepaj“ (Gotovac 2015: 164)

„ jointa, lule, ševe“ (Gotovac 2015: 174)

„ fotkala“ (Gotovac 2015: 195)

„ briju“ (Gotovac 2015: 206)

„ na fejsu“ (Gotovac 2015: 209)

„ kao frajer“ (Gotovac 2015: 211)

„ ja sam se muvala“ (Gotovac 2015: 219)

„ jebač“ (Gotovac 2015: 238)

Marina Katnić Bakaršić ističe da su vulgarizmi i psovke najčešći u razgovornom stilu, ali i u književnoumjetničkim tekstovima u svrhu stilizacije te govorne karakterizacije likova (Katnić-Bakaršić 2007: 226). Najčešće ih u ovom romanu izgovara glavni lik, Nuša.

„Jebena guza“ (Gotovac 2015: 8).
„Jebem ti život“ (Gotovac 2015: 10).
„Kurvini sinovi...“ (Gotovac 2015: 12)
„Fuck you“ (Gotovac 2015: 21).
„Jebeno se dobro osjećam“ (Gotovac 2015: 21).
„Šuti kurvetino“ (Gotovac 2015: 194).
„Šugava kučka“ (Gotovac 2015: 271).
„kurva“ (Gotovac 2015: 271)
„s pederom“ (Gotovac 2015: 271)

Najčešće ih izgovara za vrijeme žustrih svađa s Galom ili Dobroslavom, u situacijama kad svađa eskalira te se Nuša osjeća bespomoćnom. Vulgarizmi u ovom romanu dostojno prikazuju riječi koje reflektiraju govor svađe bez cenzure.

S druge strane, postoje eufemizmi koji podrazumijevaju upotrebu riječi ili izraza kojima će zamijeniti vulgaran dio i promijeniti izraz onoga što se smatra tabuom (Katnić-Bakaršić 2007: 230). U ovom romanu ne nailazimo na mnoštvo eufemizama, tek na nekoliko koji opisuju spolni čin:

„voditi ljubav“ (Gotovac 2015: 66)
„korijen njegova uda“ (Gotovac 2015: 71)
„miluje nježnost spolovila“ (Gotovac 2015: 71)

Stilogenost ovih eufemizama ublažavanje je pojmova koje je glavna junakinja izgovarala.

Frazema u ovom romanu nema mnogo te možemo izdvojiti ova dva primjera: „ popila svu pamet svijeta“ (Gotovac 2015: 19) te „ skrivate kao zmija noge“ (Gotovac 2015: 178). Prvi izgovara Nuša, a drugi frazem izgovara njezina poznanica koju susreće u Zagrebu. Njihova je funkcija u ovom romanu prikazati opušteni, telefonski razgovor u kojem se ponegdje pojavi pokoji ustaljeni izraz.

Onomatopeizmi u ovom romanu najčešće opisuju zvukove mora koje Nuša obožava kojemu se uvijek vraća, stoga nerijetko opisuje morske zvukove. Na nekoliko mjesta još opisuje zvukove kiše te prve pokušaje govora svojih unuka.

„aaaa.....rlauče“ (Gotovac 2015: 46).

„žvrgolji, brblja“ (Gotovac 2015: 112).

„brboljila, zvrndala“ (Gotovac 2015: 128).

„bruji, zvrči“ (Gotovac 2015: 141)

„prasne“ (Gotovac 2015: 175)

„pljušti“ (Gotovac 2015: 286)

„kipti“ (Gotovac 2015: 287)

4.2. Sintaktostilemi u romanu

Prema Marini Katnić-Bakaršić, sintaktička stilistika proučava stileme na rečeničnom nivou te njihovu stilsku i ekspresivnu markiranost. Bitno je spomenuti i postupke ekspresivne sintakse koji se također nazivaju sintaktičkim figurama, a to su: elipsa, parcelacija i inverzija (Katnić-Bakaršić 2007: 250).

4.2.1. Elipsa

Kako bismo razumijeli rečenice koje se pred nama nalaze u elipsama, potrebno je dobro poznavati kontekst te imati pred sobom dovoljno leksema pomoću kojih ćemo uspjeti

razumijeti te rečenice. Eliptične rečenice u književnoumjetničkim djelima najčešće su rezultat spontanog, emotivnog i nepripremljenog govora (Katnić-Bakaršić 2007: 253). Roman „Snebivaš me“ obiluje eliptičnim rečenicama:

„Andrej, ne mogu biti sama, ne mogu biti s drugima, ne želim živjeti, doživat ću te vriskom, tebe koji me jedini vidio u oči, koji se smijao sa mnom... a da ti ništa, ništa, ništa ne osjećaš prema meni, je li ti stvarno ništa ne osjećaš prema meni, ili se skrivaš, skrivaš i sebi, izlazim u pet ujutro svakog dana, tražim te...“ (Gotovac 2015: 92).

U prvom primjeru prikazan je unutarnji tok misli trenutno potresene glavne junakinje. Ona ih, kao i sve ostale misli, dijeli s čitateljima, no upravo zbog trenutnog stanja ona ponešto izbacuje te dolazi do izostavljanja pojedinih rečeničnih dijelova. Ipak, čitateljima su njezine misli razumljive te ih mogu povezati s obzirom na kontekst.

„Ne mogu ga zaustaviti...ništa ne mogu... ništa nisam uspjela... nije ni meni pojmljivo, zbog čega, zašto... ne razumijem, kao ni što ti ne razumiješ, mama. To više ne mogu čuti... pakao je u kući... gadi mi se muški rod... mama, zbog toga, cijeli rod, ako me možeš shvatiti.“ (Gotovac 2015: 297).

„Sama sam u kući... sama, čuješ li me... uvijek si pričala tu priču o Snjeguljici... ti, da... ti si je pričala, ne, ne, ne, ja sam ti jednom rekla da sam ja Snjeguljica, ja bih ubila maćehu, ne bi ona mene, ti si kriva, ti si... nisam kriva... sjećam se...“ (Gotovac 2015: 304).

U drugom i trećem primjeru prikazani su telefonski razgovori na samom kraju romana. U ovim primjerima elipsa pomaže prikazati te razgovore koje likovi ovog romana vode u stanju šoka i brige te ponovno dolazi do izostavljanja rečeničnih dijelova kao i do pauze na mnogim mjestima.

Eliptične rečenice su u svim trima primjerima utjecale na dinamiku pripovijedanja.

4.2.2. Parcelacija

Parcelacija najčešće prikazuje jednu rečenicu u više tekstovnih rečenica ili dijelova. Funkcija parcelacije naglašavanje je važnosti svakog elementa i isticanje sadržaja svakog dijela (Katnić-Bakaršić 2007: 256).

Ovo su neki od primjera parcelacije u romanu:

„Plivam daleko od obale. Preko one ograde koja se ne smije prijeći. Jer, kažu da je tamo morski pas. Ma daj. Baš me briga za morskog psa. Vrijedi riskirati. Vrijedi za ljubavnika.“ (Gotovac 2015: 7).

„Nikad ne znam s njom na čemu sam. Ne znam izmišlja li to što mi govori. Ima bujnu maštu. Koju obožavam. Ali koje se i pribojavam.“ (Gotovac 2015: 15).

„Danas je sve drukčije. Vrše se pocinčane i kupuju se gotove. Mreže su od najlona. Rade na struju. Ništa nije ručno.“ (Gotovac 2015: 31).

U ovim trima primjerima možemo uočiti da je funkcija parcelacije utjecala na dinamiku pripovijedanja te da ga je dodatno usporila opisima i digresijama.

„Radit ću na tome. Samo da se izvučem iz depresije. I da se ti prestaneš ponašati kao djevac. I da prestaneš razmišljati na koji ćeš se način ubiti.“ (Gotovac 2015: 26).

U četvrtom je primjeru parcelacija usporila tempo dijaloga i naglasila svaku njegovu stavku.

4.2.3. Inverzija

Inverzija je u tradicionalnoj gramatici i retorici promatrana pojednostavljeno, smatrajući pravilan red rečenice: subjekt, predikat pa objekt te da je svako narušavanje inverzija. No, sintaksa teksta smatra da to trebamo promatrati aktualizirano, odnosno prema formuli „novo + dano“. Na prvom mjestu treba se nalaziti nova obavijest, a tek na drugom ono što već znamo (Katnić-Bakaršić 2007: 257).

„Curi, a što se tu može – odgovaram.“ (Gotovac 2015: 39).

„Upisala je Nuša glumu na Akademiji u Zagrebu 1964. godine.“(Gotovac 2015: 49).

„Ali sva u ekstazi, u kakvoj sam bila, hrlim, hrlim prema pljesku.“(Gotovac 2015: 175).

Mani Gotovac u romanu „Snebivaš me“ (Gotovac 2015) inverzijom postiže dinamizaciju pripovijedanja napuštajući klasičan redosljed subjekta, predikata te objekta. Također, obrnutim redosljedom riječi spisateljica značenjski naglašava pojedine riječi. U prvom i trećem primjeru možemo primijetiti da je inverzija ritmizirala rečenicu, a u drugom primjeru estetizirala rečenicu stavljajući subjekt „Nuša“ na drugo mjesto u rečeničnom redosljedu.

4.3. Stilske figure u romanu

Krešimir Bagić dijeli figure u pet kategorija: figure dikcije, figure konstrukcije, figure riječi ili tropi, figure misli te figure diskurza (Bagić 2012: 9-10). U ovom romanu možemo pronaći nekoliko primjera za svaku navedenu kategoriju.

4.3.1. Figure dikcije u romanu

Jedna od figura dikcije u ovom romanu je *aliteracija*. Mani Gotovac je u svom romanu koristi u poglavljima u kojima se pojavljuje lik Andreja, Nušine ljetne ljubavi. Riječ je o glasu „š“ u njezinom imenu:

„Nuššššššššššššššššša, uh, kako šuška to „š“ u vašem imenu.“ (Gotovac 2015: 68).

„Što si ti? I što sada? I što ću ja sada s tobom? Što ću sad s tim šššššššššššš?“ (Gotovac 2015: 72)

„U taftu. I u šumi taft. I šumi, šumi sve oko nje „šššššššššššš“ šumi.“ (Gotovac 2015: 163).

Koristeći 16 ili 18 glasova „š“ koji se također pojavljuje u drugim riječima, Mani Gotovac postiže veoma zvučnu aliteraciju.

U jednom dijelu romana primjećujemo i figuru *paregmemon*. Krešimir Bagić definira *paregmemon* kao upotrebu dvije ili više riječi istog korijena u istoj rečenici (Bagić 2012: 237). Kad Mani Gotovac opisuje Jakoga, prvog po redu zlostavljača u njihovoj obitelji, ona to naglašava upravo uz pomoć ove figure:

„Ljubav Jakoga prema Jakome i svim njegovim dijelovima tijela slaba je i vrlo upitna. Jakost Jakoga prema Jakome i svima nama oko njega neumitna je zamka njemu i meni.“ (Gotovac 2015: 60).

„Ka da je, Bože mi prosti, Božji čovik“ (Gotovac 2015: 147).

S obzirom na brojne pjesme koje je Mani Gotovac umetnula u ovaj roman, također nailazimo na *anafore* i *epifore*.

Jedan od primjera *anafore* je pjesma Leonarda Cohena, premda je u romanu prevedena na hrvatski jezik:

*Kao ptica na žici,
kao pijanac u noćnom zboru
pokušavam na svom putu
pokušavam biti slobodna*
(Gotovac 2015: 80)

Primjer *epifore* nalazimo u narodnoj, dubrovačkoj pjesmi:

*Izišla je, izišla zelena naranča
Traj-le raj-le-la, zelena naranča*
(Gotovac 2015: 30)

S navedenim figurama dikcije u polijanrovskom okruženju Mani Gotovac postigla je zvučnost teksta te mu dodala glasovna obilježja koja uglavnom viđamo u poeziji.

4.3.2. Figure konstrukcije u romanu

Na nekim mjestima u romanu možemo uočiti figuru konstrukcije *asindenton*. Krešimir Bagić je objašnjava kao figuru u kojoj se nižu skupine riječi ili rečenica, ali bez veznika (Bagić 2012: 68).

„...ajd, guraj, zapali, zaveži, umukni, kreni, goni, isisaj, utrni, makni, odnesi...“ (Gotovac 2015: 19).

U prvom primjeru Nuša prepričava naredbe koje je primijetila da muževi na otocima govore ženama. Nizajući ih jednu za drugom, pokušava pokazati čitateljima da ih je bilo mnogo te da je odmah nakon jedne uslijedila druga.

„Nije on za nju bio tek: naš đak grabancijaš, Horvat, Katolik, Individualista, Erudita, Liberal, Konzervativac, prvi naš pariž/lija...“ (Gotovac 2015: 94).

U drugom primjeru Nuša nabraja opise određenog lika kako bi ga što bolje prikazala.

„brzo,
ajde brže,
gdje si,
spora si,
požuri,
kreni,
miči se,
hodaj,
trči,
idi,
čekam,
kasniš,
hitno je,
odmah,
hajde... „

(Gotovac 2015: 202)

U trećem primjeru navedene su misli glavne junakinje koje su joj ogromnom brzinom dolazile dok je na operativnom stolu čekala da anestezija započne djelovati.

4.3.3. Figure riječi ili tropi u romanu

Usporedba je jedna od najzastupljenijih stilskih figura u ovom romanu. Uz usporedbe, Mani Gotovac uspijeva stilski pojačati izraz, oživjeti ga te vizualizirati čitateljima (Bagić 2012: 256).

Nuša na početku romana opisuje Vala koristeći poredbe. Val izgleda „kao da je sišao sa Chagallovih platna“ (Gotovac 2015: 10). Ima kožu „što je mirisala kao biljke u Kamenici (Gotovac 2015: 14). Zatim Nuša navodi da je disao kao maestral, da je imao ruke kao intelektualac te da je podsjeća na val. Stoga ga je i nazvala Val. (Gotovac 2015: 14).

U ovom romanu također nailazimo na *metonimiju*. Krešimir Bagić je objašnjava kao zamjenu jedne riječi drugom na temelju njihove bliskosti (Bagić 2012: 199).

Ovo su neki primjeri *metonimije* u romanu:

„Na otoku živi još jedan ribar.“ (Gotovac 2015: 80 - Pod otokom se podrazumijeva Kamenica na kojoj se događa velika većina radnje ovog romana.)

„I nikada više neću spominjati tog tvog Rusa.“ (Gotovac 2015: 88 - Rus se odnosi na Andreja, koji zapravo nije Rus, ali ima rusko ime.)

„Godine 1975. rodila sam kćer. U Petrovoj.“ (Gotovac 2015: 64 - Ovdje je riječ o bolnici u Zagrebu.)

„Ne mogu iščitavati Molierova Tartuffa.“ (Gotovac 2015: 9 - Riječ je o komediji).

„Stavio sam na majicu zadnju kap Christiana Diora iz bočice što sam je našao u vašoj garderobi.“ (Gotovac 2015: 11 - U pitanju je parfem koji potpisuje Christian Dior.)

„Valjalo bi opet igrati Kafku.“ (Gotovac 2015: 224 - Odnosi se na predstavu prema tekstu Franza Kafke.)

Mani Gotovac koristi metonimiju u razgovoru između likova. No, metonimija može funkcionirati jedino ako je razumiju obje strane, što je slučaj u ovim primjerima. Primjerice, kad Nuša i Jaki razgovaraju te Jaki spomene Rusa, on misli na Andreja. Trećoj strani možda ne bi bilo poznato tko je taj Rus, no Nuša je razumjela o kome se radi iako on nije spomenuo njegovo vlastito ime. Isto tako, kad Nuša i njezina kolegica, koja je također glumica kao ona, spomene da bi trebalo opet „igrati Kafku“, obje će znati da je riječ o predstavi i na koji se Kafkin tekst misli.

4.3.4. Figure misli u romanu

U romanu „Snebivaš me“ (Gotovac 2015) prevladava figura misli, *ironija*. Nerijetko je možemo pronaći u rečenicama koje se odnose na Nušu, glavnu junakinju ovog romana. Uz pomoć ironije, Nuša dijeli svoje osjećaje s čitateljima na način koji će ih nasmijati, no u istoj mjeri i uputiti u njezinu nesretnu realnost. Krešimir Bagić objašnjava ironiju kao preosmišljanje iskaza u kojem ironičar govori suprotno onome što zapravo misli (Bagić 2012: 158).

Već na samom početku romana pronalazimo Nušinu ironiju u trenutku kad je, što kasnije saznajemo, veoma ljuta na svoju kći:

„Ma koji lijep dan! Da se objesiš!“ (Gotovac 2015: 7)

Jednako ironičan je i njezin muž Jaki koji se nikako nije mogao pomiriti s kćerinim izborom muža te je, nakon upoznavanja Dobroslava, ovo rekao Nuši:

„Gala je pametnica na tebe, izabrala je pravog čovjeka za svog muža.“ (Gotovac 2015: 102).

Uz *ironiju*, uočavamo i *personifikaciju*. Najviše primjera personifikacije pronalazimo na početku i kraju romana dok Nuša govori o moru dajući mu ljudske osobine. Krešimir Bagić personifikaciju također naziva „oljuđivanjem“ (Bagić 2012: 243).

„Vrijedi riskirati, vrijedi za ljubavnika. More je moj jedini odani ljubavnik.“ (Gotovac 2015: 7).

„More guta, žvače, miluje.“ (Gotovac 2015: 30).

Personifikacijom mora, glavna junakinja opisuje kako ga ona doživljava.

S obzirom na činjenicu da je većina romana pisana u prvom licu glavne junakinje Nuše te da imamo uvid u njezine misli, u mnogo primjera možemo naići na još jednu figuru misli – *retoričko pitanje*. To je pitanje na koje se odgovor ne očekuje. Krešimir Bagić ga definira kao pitanjem prikrivenu tvrdnju kojim se naglašavaju govornikovi stavovi i dojmovi te ističu jake emocije (Bagić 2012: 271).

„Jesu li, je li to moguće, jesu li krvne veze manje opsesivne, jesu li manje snažne od ljubavničkih?“ (Gotovac 2015: 81)

„Voli li Dobroslav Galu?“ (Gotovac 2015: 120)

„Zašto sam zvala? Zašto on ne počinje govoriti o bilo čemu?“ (Gotovac 2015: 276)

U nekim primjerima možemo prepoznati i *antitezu*, figuru misli u kojoj se suprotnosti izražavaju povezivanjem dviju ili više riječi suprotna značenja.

„Cijeli je taj grad učinjen od skalina. Gori-doli...“ (Gotovac 2015: 110).

„I njegov pogled. Muževan i dječacki. Racionalan i strastven. Val je inteligentan i izgubljen, oštrouman i nesretan, bogat u glavi i siromašan u životu. Ne privlači ga ništa

od onoga što bi mu sutra moglo donijeti raskoš, moć ili slavu. Nije bogat onaj koji daje, nego onaj koji neće primiti – zna mi reći.“ (Gotovac 2015: 15).

U liku Nuše Mani Gotovac pomoću antiteze opisuje kontrast koji primjećuje kod mladića Vala. Iako je riječ o suprotnostima, ona ga na taj način najbolje može opisati jer se ne može opredijeliti za jedno. Ona u njemu vidi mladića jednako kao i muškarca. Ovakvim opisom Mani Gotovac postiže izgradnju književnog lika.

Na koncu, imamo i figuru misli *hiperbolu*. Hiperbola naglašava neku tvrdnju ili ideju očitim pretjerivanjem i tako ističe afektivni odnos govornika spram predmeta govora (Bagić 2012: 140). Mani Gotovac je u ovom romanu najčešće koristila ovu figuru pri opisu Nušina muža Jakoga kako bi čitateljima dočarala na koji ga je način Nuša doživljavala.

„Jaki je najljubomorniji čovjek na svijetu.“ (Gotovac 2015: 61).

„Njihovo spolovilo najbolje radi na svijetu. I najveće je na svijetu.“ (Gotovac 2015: 272).

4.3.5. Figure diskurza u romanu

Fizički izgled svojih likova Mani Gotovac opisuje pomoću figure diskurza – *prozopografije*.

Krešimir Bagić prozopografiju naziva govorni ili pisani opis vanjskog izgleda, tijela i držanja stvarnog ili izmišljenog lika (Bagić 2012: 267).

Val:

„On ima dvije velike svjetleće modre lampe od stotinu slojeva. Umjesto očiju. Sav je usukan, mršav, plav, modroplav. Ima izgled dečka koji će svisnuti od ljubavi u potrazi za ljubljenom...“

Nijedan pokojnik, što sam ih vidjela u životu, nije mi izgledao tako mrtav kao taj dječak.“ (Gotovac 2015: 10).

Andrej:

„Pogledam Andreja. Preplanuo je od sunca, a kosa mu je žuta kao u suncokreta. Košcat je i žilav. I usnice su mu nekako tanke, žilave, obrubljene tankom crtom... A opet, sve je na njemu nekako mekano.“ (Gotovac 2015: 69).

Vjetra:

„Cura je to dugačke kose koja joj pada uz lice. Tek povremeno, pokretom glave otkriva crte lica. Oble, mekane, a opet oštre, drčne i agresivne. Licem dominiraju dva čarobna, tužna oka.“ (Gotovac 2015: 15).

Ovi su likovi prikazani kroz oči Nuše, glavne junakinje. Oni su opisani prozopografijom jer nije prikazana samo njihova vanjština, već Nušin subjektivni dojam o njima.

Nailazimo na još jednu figuru diskurza – *ponavljanje*. Krešimir Bagić naziva figuru *ponavljanja* najstarijim i najjednostavnijim postupkom strukturiranja izraza (Bagić 2012: 255). U ovom romanu možemo primijetiti da se ponavljanjem istih riječi naglašava dojam teksta koji se nalazi pred nama. U ovim primjerima ponavljaju se identične riječi koje ističu emocionalno stanje govornika te ritmiziraju iskaz:

„Neka me ne zove nitko od familije. Neka me ne zove čak ni Dalibor Matanić...“ (Gotovac 2015: 10).

„Jesu li živi? Živi?

Život....život....život...“ (Gotovac 2015: 17).

„Moj tata ima modre oči. Modre sjajne oči. Moj tata sve rješava, brzo, s lakoćom i osmijehom na licu. Moj tata... Tata se o svemu brine. Moj tata.“ (Gotovac 2015: 41).

„Pauza.

I opet pauza.

I još pauza.“

(Gotovac 2015: 146)

„ – Daj mi mamu.

Tišina.

Tišina.

Grče mi se usnice.

Tišina.

Tišina.

Ništa.“

(Gotovac 2015: 305)

Na polovici romana možemo primijetiti još jednu figuru diskurza – *topografiju*. Krešimir Bagić u „Rječniku stilskih figura“ navodi da je *topografija* detaljan opis krajolika, nekog mjesta ili unutrašnjeg prostora (Bagić 2012: 312). U ovom slučaju nailazimo na opis Galina stana koji je nekad bio Nušin, a sad ga je Dobroslav uredio po svom upitnom ukusu. Ona ga opisuje kroz svoj subjektivni dojam:

„Inače, cijeli je stan maksimalno ukrašen. Između starinskih tanjura što ih je Gala iznijela na stol iz ormara svoje prabake kočopere se čaše s zlatnom pozlatom, starinski svijećnjaci koji gore na struju i bezbrojni šareni kriješteći ukrasi. Cijeli salon sjaji lampicama i ukrasima u bezbroj zlatnih, srebrnih i crvenkastih boja.“(Gotovac 2015: 166).

4.4. Žanrovske strukture u romanu

U ovom obiteljskom i ljubavnom romanu možemo pronaći pregršt različitih žanrovskih ulomaka koje utječu na sveukupan dojam stila ovog romana, kao i stila Mani Gotovac.

Primjerice, često je razgovor koji se u romanu događa u tom trenutku zabilježen dramskim dijalogom.

„Val:

- Maestral, rekao sam. Aha, oprostite, gluhi ste.

Nuša:

- A ti si pametan, aaa?

Val:

- Ma ne. Ja bih samo jednu ženu.“

(Gotovac 2015: 27).

Mani Gotovac postigla je tehnikom ubacivanja dramskog dijaloga znatnu preglednost teksta te fokusiranost čitatelja na razgovor koji se odvija u romanu. Naravno, u romanu se nalaze i dijalozi prikladniji formi romana, primjerice:

„Dobro je Đana, jako je dobro da se zbog mene bojiš – kaže Nuša umiljato.“ (Gotovac 2015: 40).

No, Mani Gotovac u nekim trenucima odstupa od takve klasične „formule“. Osim gore navedenih razgovora, takva formula pojavljuje se i za vrijeme žustrih svađa koje Nuša vodi s Galom:

„Gala:

- Pa dokle ćeš ti nas sramotiti?

Nuša:

- Sramotiti?

Gala:

- Da upravo sramotiti, sram te bilo.

Nuša:

- Ali zašto?

Gala:

- Opet si se fotkala polugola, tamo u nekoj svojoj ulozi. Sve su tiskovine pune tvojih fotografija. Izgledaš degutantno.

Nuša:

- Da, pa da, što s tim?

Gala:

- Ne možeš se takva fotkati, glupačo stara“

(Gotovac 2015: 195)

Do dramskog dijaloga dolazi i kad u romanu dođe do takozvanog dramskog vrhunca. Naime, Nušina kćer Gala tijekom cijelog romana trpi psihičko zlostavljanje svog muža Dobroslava, a onda u jednom trenutku nazove Nušu i govori joj da napokon shvaća što se događa i da ne zna kako pronaći izlaz, a Nuša joj savjetuje da odspava i dođe kod nje u Kamenicu. No, Nuša svejedno nije mogla spavati jer je imala osjećaj da nešto nije u redu s Galom, bilo je vidljivo da je konzumirala opijate i da je, iako je napokon „progledala“, nesretnija nego ikad. Nuša zove Jakoga, Andreja, pokušava ponovno zvati Galu te se osjeća velika napetost koju je Mani Gotovac vješto prenijela čitateljima. Tada dolazi do vrhunca i saznanja da se Gala bacila s balkona, a Nuša o tome razgovara s Vjetrom:

„Jaki jedva uspijeva ponoviti:

Čekat ću te na aerodromu.

I zatvori mobitel. Zovem Vjetru.

...

Kažem:

Vjetra, znam da nisi kriva. Sada mi samo reci što se dogodilo. Ne podnosim laži i izigravanja. Reci mi istinu. Golu istinu. Reci mi.

Vjetra:

„... bila sam pokraj nje, htjela sam je pridržati, ali nisam, nisam se snašla... primila sam je krivo za nogu umjesto za ruku i pala je... pala je... razbila je staklenik... stakla ima posvuda... prslo je u tisuću komadića... letjela je mama kao da je ptica...“

(Gotovac 2015: 305)

Razgovori su zasigurno najupečatljiviji i najbrojniji dijelovi romana „Snebivaš me“ (Gotovac 2015). I sama je Mani Gotovac u jednom intervjuu rekla da je prvotno poslala ovaj roman u tisak pod nazivom „Samo da razgovaramo“.

Na nekim mjestima, roman „Snebivaš me“ (Gotovac 2015) podsjeća na romane struje svijesti. Maša Grdešić u svom djelu „Uvod u naratologiju“ navodi da se pod pojmom struje svijesti podrazumijevaju asocijacije, spontanost, te pomaci između percepcije, introspekcije i sjećanja te da se po tome tehnika struje svijesti razlikuje od unutarnjeg monologa (Grdešić 2015: 183). Navedeno bismo mogli prepoznati u ovim primjerima:

„Jedino što sam željela, jedina odluka koju sam donijela u svom životu bila je da se neću rastaviti od mog muža, točnije da da neću vlastitom djetetu priuštiti bol... da neću Galu ostaviti maćehi. A gle sada, sada sve vodi upravo tome. Bože moj, koliko sam osuđivala moju majku... A sada? Sada sam još i tom istom stanju...“ (Gotovac 2015: 81).

„Ništa ne može ispuniti ovu prazninu u mom srcu, naravno da te volim, uvijek sam te voljela, čak i kada sam te mrzila, ljubim te i kad te mrzim, ne mogu biti bez tebe, ne mogu voljeti ono što je odsutno, među nama tajna nije iscurila, Andrej, čuvam je i danas i čuvat ću je uvijek, ne mogu uloviti to mjesto gdje glođe, ukapa mi se u kožu...“ (Gotovac 2015: 93).

Mani Gotovac u nekim dijelovima ovog romana provodi obajkvljenje odnosa između aktera:

„Jednostavno, obrnut ću priču. Zašto ne bi Snjeguljica otrovala Maćehu? Ili zašto ne bi Pepeljuga ugušila maćehu u gomili prosa? Ustajem od stola. Približavam se Lani.“(Gotovac 2015: 48).

„Raste kao princeza na zrnu graška. Štitimo je Jaki i ja od bilo kakvih udaraca koji bi mogli naletjeti iz svakodnevnice“ (Gotovac 2015: 65).

„Kao da je žabac. Žabac iz bajke o princezi i zlatnoj kugli. Ali tu više nema zavaravanja. On se nikada neće preobraziti u Princa.“ (Gotovac 2015: 164).

U prvom primjeru, Nuša se prisjeća kako nije voljela svoju maćehu te kako je razmišljala o tome da ju udalji od svoje obitelji, uspoređujući sebe s glavnom junakinjom i maćehu Lanu sa zlom maćehom u bajkama. U drugim dvama primjera također koristi usporedbe iz bajki. Kad Nuša napiše da njezina kći raste kao princeza na zrnju graška, aludira na princezu iz bajke kojoj je, iako je spavala na sedam madraca, smetalo jedno zrno graška. Tim primjerom pokazuje kako su je pažljivo ona i njezin muž čuvali. Kad za Dobroslava napiše da je žabac, aludira na poznatu bajku o princezi i žapcu u kojoj, kao što je uobičajeno za bajke, dolazi do sretnog kraja te se žabac preobrazi u princa. No, Nuša shvaća da je Dobroslav, Galin muž, žabac koji se nikad neće preobraziti u princa te da njezina princeza Gala nikad neće dobiti svoj sretan kraj, jer ovo nije bajka u kojoj su prisutne čarolije, već stvarni život. Bila je u pravu, jer roman završava Galinim samoubojstvom.

5. Zaključak

Roman „Snebivaš me“ (Gotovac 2015) djelo je hrvatske teatrologinje i spisateljice Mani Gotovac. Roman „Snebivaš me“ (Gotovac 2015) tematizira odnose jedne obitelji, točnije tri generacije žena koje imaju prikrivenog zlostavljača pored sebe.

Pomoću djela „Stilistika“ (Katnić-Bakaršić 2007) Marine Katnić Bakaršić provedena je stilistička analiza leksostilema i sintaktostilema. Za analizu leksostilema odabrani su oni koji pripadaju inherentnoj ekspresivnoj skupini. Izdvojeni su žargonizmi, vulgarizmi, eufemizmi, frazemi te onomatopeizmi. Stilogenost ovih leksema je što dostojnije prikazati razgovore i zvukove u ovom romanu. Žargonizme najčešće koriste Nušine unuke, te po primjerima možemo vidjeti da pripadaju žargonu mladih. Vulgarizme najviše koristi Nuša u trenucima svađe kao i u trenucima svojih vlastitih misli koje su dostojno prenesene čitateljima. Eufemizme također koristi Nuša u trenucima razmišljanja o spolnom činu, no eufemizmima ona ublažava izraz. Frazema nema mnogo, ali oni prikazuju opušteni telefonski razgovor. Onomatopeizmima su opisani pokušaji prvog govora Nušinih unuka te zvukovi kiše. Nadalje, sintaktičke figure poput elipse, parcelacije i inverzije pokazale su razne načine „slaganja“ rečenica u romanu. Elipsom su vjerodostojno opisane Nušine misli koje brzo naviru, parcelacija upućuje čitatelja na obraćanje pažnje na svaki rečenični dio, a inverzija odstupa od klasičnog poretka rečenice kako bi one što bolje odgovarale stilu ovog romana. U ovom su romanu pronađeni primjeri svih pet skupina stilskih figura, prema Krešimiru Bagiću (2012), a to su figure dikcije, figure konstrukcije, figure riječi ili tropi, figure misli te figure diskurza. Svaka je skupina imala određenu stilogenost u romanu „Snebivaš me“ (Gotovac 2015). Primjerice, stilske figure dikcije, poput anafore, epifore i aliteracije istaknule su glasovna obilježja ovog romana koja u pravilu pronalazimo samo u poeziji. Od figura konstrukcije pronađen je asindeton koji je korišten u funkciji nabiranja pojmova bez korištenja veznika. U najvećem su broju figura riječi ili tropa usporedba i metonimija. Usporedbom je uspoređen ljudski izgled ili osobine s prirodnim pojavama koje su rezultirale čak i imenovanjem likova. Metonimija je koristila u razgovoru između likova koji su znali na što se odnosi pojam koji je zamijenjen s drugom riječi. U romanu je najviše pronađenih figura misli, odnosno ironija, personifikacija, retoričko pitanje, antiteza i hiperbola. Ironija je izrazito utjecala na način govora glavne junakinje jer ona u mnogo situacija odgovara ironijom koja je stvorila

njezin sveukupan izraz. Personifikacijom su neživa bića dobila osobine živih, primjerice more. Retorička pitanja koja si je Nuša postavljala su rezultirala počecima monologa koji su se odvijali u njezinim mislima. Figura misli antiteza je prilično pomogla u opisu i izgradnji lika. Na koncu, hiperbolom je glavna junakinja opisivala svog muža Jakoga za kojeg je koristila samo superlative. Nadalje, u ovom su se romanu pojavili neki postupci koji nisu uobičajeni za obiteljski i ljubavni roman. Za početak bismo mogli izdvojiti dramske dijaloge koje možemo podosta pronaći u ovom romanu. Dramski su dijalozi pomogli u fokusiranosti na sam razgovor te u formiranju konačnog dramskog vrhunca. Postoji i tehnika struje svijesti, poznatu kao naviranje ne nužno povezanih misli i pojmova koji se odvijaju u mislima lika čije su nam misli izložene. Na koncu, u romanu dolazi do obajkvljenja odnosa među likovima.

Stil Mani Gotovac u njezinim tekstovima je vrlo razvijen i kao takav plijeni pažnju čitatelja.

6. Literatura

Bagić, K. (2012) *Rječnik stilskih figura*. Zagreb: Školska knjiga.

Banović, S. (2010) Intendature Mani Gotovac pokazuju da je ustajali kazališni model 19. stoljeća moguće mijenjati. *Književna Republika (časopis za književnost)*, godište VIII, broj 10-12, str. 54-59.

Gotovac, M. (2015) *Snebivaš me*. Zagreb: Profil Knjiga.

Grdešić, M. (2015) *Uvod u naratologiju*. Zagreb: Leykam international d.o.o.

Katnić-Bakaršić, M. (2007) *Stilistika. Drugo, dopunjeno i izmijenjeno izdanje*. Sarajevo: Naučna i univerzitetska knjiga.

Lalić, D. (2010) Mani Gotovac kao javna intelektualka. *Književna Republika (časopis za književnost)*, godište VIII, broj 10-12, str. 46-54.

Petković, N. (2010) Manijada ili život Rijeke bio je teatar. *Književna Republika (časopis za književnost)*, godište VIII, broj 10-12, str. 42-46.

Mrežni izvori:

Gotovac, Mani. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. Pristupljeno 25.9.2023. Dostupno na: <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=22847>

Gotovac, Mani. Hrvatski biografski leksikon. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2002. Pristupljeno 25.9. 2023. Dostupno na: <https://hbl.lzmk.hr/clanak.aspx?id=7325>

Promocija knjige Mani Gotovac "Snebivaš me". Pristupljeno 25.9.2023. Dostupno na: <https://hnk-zajc.hr/predstava/promocija-knjige-mani-gotovac-snebivas-me/>